

ISSN:
Yıl: 1, Sayı: 1, Eylül 2015, s. 1-12

Doç. Dr. M. Fatih ALKAYIŞ
Adıyaman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
falkayis@adiyaman.edu.tr

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMLERİ İÇİN YENİ BİR ÖNERİ: "DRAMA YOLUYLA ÖĞRETİM" (Türk Dili Tarihi Örneği)[1]

Özet

Bu çalışmada; Eski Türkçe döneminden günümüz Türkçesine kadar geçen süre içerisinde Türk yazı dilinin tarihi gelişimi konusu bir drama metni üzerinden anlatılacak, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri için kuru ve ezbere dayalı bilgilerden oluştuğu düşünülen Türk Dili Tarihi konusu drama yoluyla verilmeye çalışılacaktır. Böylelikle, drama yoluyla anlatımların hem konunun daha iyi kavranmasında önemli rol oynadığı hem de bu yöntemin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde de uygulanabilir olduğu görülecektir. Bir sanat faaliyeti olmanın yanında eğitim-öğretim açısından da önemli bir etkinlik olan drama uygulamalarına fakültelerin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde sık rastlanmaz. Hâlbuki ders konularının akılda kalıcılığını kolaylaştıran drama yöntemi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde uygulandığında öğrencilerin derse ilgisinin arttığı, beklentilerin karşılandığı ve yüksek verimin elde edildiği görülecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili ve Edebiyatı, Drama, Türk Dili Tarihi.

[1] Bu çalışma, 28-30 Mayıs 2015 tarihleri arasında Nevşehir'de düzenlenen UDES 2015 Uluslararası Dil Eğitimi Sempozyumunda sunulan sözlü bildiriden hareketle üretilmiştir.

A NEW PROPOSAL FOR SECTIONS OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE: "TEACHING THROUGH DRAMA"
(The History of Turkish Language Samples)

Abstract

In this study, The historical development of the subject of Turkish written language in the period up to the Turkish contemporary Old Turkish period will be explained through a drama text, the Turkish Language and History subjects of Turkish language, thought to Literature consists of dry and rote information department students will be given through the drama. Thus, the subject of expression through drama and better in both of these methods play an important role in the comprehension of Turkish Language and Literature Department will be seen as applicable. Besides being an art activity which is an important event in terms of drama education is not common practice in the faculty of Turkish Language and Literature Department. Whereas the subjects of the drama method facilitates the permanence in mind the Turkish Language and Literature course to increase students' interest when applied to Section expectations are met and will be seen that the high yields obtained.

Key words: Turkish Language and Literature, Drama, The history of Turkish Language.

Drama; bir sanat faaliyeti oluşunun yanında, eğitim ve öğretim açısından da önemli bir etkinliktir (Yalçın, 2002: IX). Drama yöntemine Fen-Edebiyat Fakültelerinde hemen hemen hiç yer verilmez. Bu konu sanki sadece Eğitim Fakültelerinin işiymiş gibi algılanır. Hâlbuki bilginin daha etkili ve daha doğru biçimde aktarılabilmesi için Fen-Edebiyat Fakültelerinde de drama yöntemine başvurulabilir.

Drama, eğitim-öğretimin her alanında uygulanabilir. Dramanın uygulanamadığı bir alan düşünülemez. Derslerin akıcılık kazanması, kuru ve sıkıcı olmaktan çıkması için drama etkinlikleriyle desteklenmesi gerekmektedir. Ancak bu sayede arzu edilen hedefe ulaşılabilir. Üniversitelerimizin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde drama yöntemine çok az yer verildiği veya hiç yer verilmediği hepimizce bilinen bir gerçektir. Bu gerçeğin altında yatan bazı nedenler şunlardır: Birincisi, dramanın Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü derslerinde uygulanabilirliğine inanılmayışı; ikincisi, gerek öğretim elemanlarının gerekse öğrencilerin konuyla ilgili yeterli donanımlarının olmayışı veya konuya uzak durmaları; üçüncüsü, maddi ve fiziki koşulların elvermeyişi vb.[2]

[2] Ayrıntılı bilgi için bk. Alkayış, 2011, s.1-4.

Burada, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü derslerinin uygulama açısından elverişliliğini, bir model olarak seçtiğimiz *Türk Dili Tarihi* başlıklı bir drama metni üzerinden anlatacağız[3].

Örnek Drama Metni: "Türk Dili Tarihi"

KİŞİLER:

Anlatıcı / Orhun / Uygur / Karahanlı / Yunus Emre / Divan Şiiri / Yeni Uygur / Türkmen / Azeri / Gagavuz / Türkiye

Anlatıcı: (girer ve kürsüye geçer) Efendim, öğrencilerimiz bugün sizlere Türk yazı dilinin tarihi gelişimi konusunu drama ile sunacaklardır. Bildiğiniz gibi, Türk yazı dilinin ilk örnekleri Orhun Abideleri'nin metinleridir (Ergin, 1992: 13). Orhun Türkçesi döneminden sonra Uygur Türkçesi, daha sonra da Karahanlı Türkçesi gelmektedir. 6. yüzyıldan 13. yüzyıla kadarki döneme Eski Türkçe dönemi denir. Eski Türkçe döneminin içerisinde "Orhun, Uygur, Karahanlı Türkçeleri" bulunmaktadır. Orhun Türkçesi aynı zamanda Köktürkçe ismiyle de anılmaktadır.

(Orhun, Uygur ve Karahanlı Türkçelerini birer kişi canlandırmaktadır. Bu kişiler, Anlatıcının yapacağı konuşmalara uygun düşen hareketleri de yapacaklardır. Önce Orhun girer.)

Anlatıcı: Orhun Türkçesi, Orhun Yazıtları'na dayanır. Bu yazıtlar Türk adının geçtiği ilk metinlerdir. 8.yüzyılda Tonyukuk, Kültigin ve Bilge Kağan adlarına dikilen bu yazıtlar, günümüzdeki bütün Türk şivelerinin kaynağıdır. Bu yazıtlarda yalın ve keskin bir üslûp, hükümdarane bir eda ve ihtişamlı bir hitap tarzı vardır (Bengütaş Edebiyatı, 1985: 59).

(Orhun, ellerini açıp başını havaya kaldırır ve beklemeye başlar.)

Anlatıcı: Göktürkler, İslamiyet'le tanışmamış olmalarına rağmen, tek tanrılı bir inanca sahiplerdi. Bunun adı, Gök-Tanrı inancıydı. Bakınız, Göktürkler ta o zamanlardan bizlere şöyle sesleniyorlar:

Orhun: Tengri teg tengride bolmış Türk Bilge Kağan bu ödke olurtum. Bunça budun kop itdim. Türk Kağan Ötüken Yış olursar ilte bung yok (Ergin, 1998: 2).

[3] Bu çalışmadaki drama örneği; "Alkayış, 2011" kitabının 21-37. sayfaları arasındaki metnin bir bölümünden oluşmaktadır.

Anlatıcı: (çevirir) Tanrı gibi gökte olmuş Türk Bilge Kağan bu zamanda tahta oturdum. Bunca milleti hep düzene soktum. Türk Kağanı Ötüken Ormanı'nda oturursa ilde sıkıntı yok… ve şöyle devam ediyor:

Orhun: Üze kök tengri, asra yağız yir kılındukta ikin ara kişi oğlı kılınmış. Kişi oğlında üze eçüm-apam Bumın Kağan, İstemi Kağan olurmış. Olurupan Türk budunung ilin-törüsin tuta-birmiş, itibirmiş (Ergin, 1998: 8).

Anlatıcı: Üstte mavi gök, altta yağız yer kılındığında ikisinin arasında insanoğlu yaratılmış. İnsanoğlunun üzerine ecdadım Bumin Kağan ve İstemi Kağan hükümdar oturmuş. Oturarak Türk milletinin ilini-töresini tutuvermiş, düzenleyivermiş… ve şöyle devam ediyor:

Orhun: Tört bulung kop yağı erdi, sü sülepen tört bulungdakı budunug kop aldım; budunum içün kice udımadım, küntüz olurmatım.

Anlatıcı: Dört taraf hep düşman idi, ordu sevk ederek dört bir yandaki milleti hep aldım. Milletim için gece uyumadım, gündüz oturmadım.

(Orhun, bir köşeye geçip beklemeye başlar. Daha sonra Uygur girer, selam verir.)

Anlatıcı: Uygurlar 745 yılında Göktürk hâkimiyetine son verdiler. Böylelikle Eski Türkçenin ikinci halkası olan Uygur Türkçesi başladı.

(Bu arada Uygur, eğilerek toprağa tohum eker gibi hareketler yapmaya başlar.)

Anlatıcı: Yerleşik hayata geçen Uygurlar, tarımla uğraşmış ve toprağı işlemeye başlamışlardır. Ayrıca, Budizm ve Manihaizm gibi dinleri benimsemişlerdir. Bakınız, Uygurlar ta o zamanlardan bizlere şöyle sesleniyorlar:

Uygur: (doğrulur) Kazganç kılmak içün tarıg tarımakda edgü yok kergek. Bir tarısar ming tümen bolur. Koy yılkı egidser yılına aşılur bay bolur (Hamilton, 1998: 17).

Anlatıcı: Kazanç sağlamak için toprağı işlemekten daha iyi bir yol yoktur. İnsan bir tohum ekse bin-on bin elde eder. Koyun ve sığır beslese yıldan yıla çoğalır ve zengin olur… ve şöyle devam ediyor:

Uygur: Yer tengri törümişte beri bay yeme bar, yok çıgay yeme bar (Hamilton, 1998: 13).

Anlatıcı: Yeryüzü yaratıldığından beri zengin de var, fakir de var.

(Uygur, geri çekilerek Orhun'un yanına gider ve beklemeye başlar. Karahanlı içeri girer ve diz çöküp yerde oturur.)

Anlatıcı: Eski Türkçenin son halkası Karahanlı Türkçesidir. Karahanlı Türkçesi, 11-13.yüzyıllar arasında görülmüştür. Bu dönemde İslamiyet'in kabulüyle birlikte dilimize Arapça-Farsça kelimelerin girdiği bilinmektedir (Argunşah ve Diğerleri, 2010: 13). Karahanlı Türkçesinin önemli dil yadigârları şunlardır: Yusuf Has Hacib'in yazdığı Kutadgu Bilig, Kaşgarlı Mahmut'un yazdığı Divanu Lugati't-Türk, Yüknekli Edip Ahmet'in yazdığı Atabetü'l-Hakayık ve Hoca Ahmet Yesevi'nin yazdığı Divan-ı Hikmet... Bakınız, Karahanlılar ta o dönemden bizlere şöyle sesleniyorlar:

Karahanlı: (ayağa kalkar ve konuşur)

Kişige kerek tegme yirde biliş; biliş birle itlür kamug türlüg iş (Aksan, 2003: 42).

Biligsizge hak söz tatıgsız kelür; anar pend-nasihat asıgsız erür.

Ne türlüg arıgsız arır yumakın; cahil, yup arımaz arıgsız erür (Aksan, 2003: 44).

Anlatıcı:

Kişiye her yerde bilgi gerekir, bilgi ile yapılır her türlü iş.

Cahile doğru söz acı gelir, ona öğüt-nasihat faydasızdır.

Kirli şeyler yıkanmakla temizlenir; ama cahil, yıkanıp da temizlenmeyen kirlidir… ve şöyle devam ediyor:

Karahanlı:

Kişi alası içtin, yılkı alası taştın.

Beş ernek tüz olmaz.

Köp sögütke kuşa konar, körklüg kişige söz kelür (Aksan, 2003: 42).

Anlatıcı:

İnsanın alacası içinde, hayvanın alacası dışında.

Beş parmağın beşi bir olmaz.

Meyveli söğüde kuş konar, güzel kişiye söz gelir.

(Karahanlı, bir köşede bekleyen Orhun ve Uygur'un yanına gider. Üçü birlikte sahnenin ortasına gelirler ve kollarını birbirlerinin omuzlarına atarak bir daire oluştururlar ve bu daire etrafında dönmeye başlarlar.)

Anlatıcı: Orhun, Uygur ve Karahanlı devirlerinden oluşan Eski Türkçe, 13.yüzyıla kadar devam etmiştir. Eski Türkçe, bundan sonra ortaya çıkacak bütün Türk şivelerinin kaynağı durumundadır. Türkler, zamana ve mekâna bağlı değişiklikler sebebiyle ilk olarak Kuzey-Doğu ve Batı yönlerine göç etmişlerdir. Böylelikle Türk dili tıpkı bir ağacın dalları gibi uzamaya başlamış ve Eski Türkçeden sonra Kuzey-Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesi doğmuştur.

(Bu esnada bir fırtına veya kuvvetli bir rüzgâr sesi verilir. Eski Türkçenin oluşturduğu dairesel yapı düzleşir. Üçü, birbirlerinin omuzlarını tutarak yan yana dizilirler. Sonra, Karahanlı ve Uygur bir yönden; Orhun ise diğer yönden çıkarlar.)

Anlatıcı: Kuzey-Doğu Türkçesi de zamanla Kuzey ve Doğu Türkçeleri olmak üzere ikiye ayrılır. Kuzey Türkçesi Kıpçakçayı; Doğu Türkçesi ise Çağataycayı temsil eder. Bugün Kıpçakçanın yerini Kazak, Kırgız, Tatar Türkçeleri; Çağataycanın yerini ise Özbek ve Yeni Uygur Türkçeleri almıştır. Bunların hepsine birden Doğu Grubu Türk Şiveleri diyebiliriz. Şimdi Doğu Grubu Türk Şivelerinden örnekler sunacağız:

(Grubu temsilen Yeni Uygur Türkçesi gelir. Okunacak şiir için bir fon müziği girer.)

Yeni Uygur:

Bahar koynida bağda

Örük gülligen çağda

Seni oygitar boldum

Gülzarlikta-gül bağda

Men yârim bilen bağda

Örük gülligen çağda

Can, örük gülligen çağda (Alkayış, 2002: 288).

Anlatıcı:

Bahar koynunda, bağda

Kayısı çiçek açtığında

Seni uyandırır oldum

Gülzarlıkta-gül bahçesinde

Ben yârim ile bağda

Kayısı çiçek açtığında

Can, kayısı çiçek açtığında

(Yeni Uygur selam verip dışarı çıkar.)

Anlatıcı: Evet, Kuzey-Doğu Türkçesinin tarihi gelişimi işte böyle… Şimdi geldik Batı Türkçesine. Oğuz şivesine dayanan Batı Türkçesi, 13.yüzyıldan günümüze aralıksız olarak devam etmektedir. Batı Türkçesinin ilk dönemi, 13-15.yüzyıllar arasında kullanılan Eski Anadolu Türkçesidir. İkinci dönemi, 16-20.yüzyıllar arasında kullanılan Osmanlı Türkçesidir. Üçüncü dönemi ise 20.yüzyıldan bu yana kullanılan Türkiye Türkçesidir. Batı Türkçesinin günümüzde dört kolu bulunmaktadır. Bunlar; Türkiye Türkçesi, Gagavuz Türkçesi, Azeri Türkçesi ve Türkmen Türkçesidir. Başlangıcından günümüze Batı Türkçesi üyeleri, yani Oğuz'un evlatları sizlere sesleneceklerdir. Şimdi Eski Anadolu Türkçesini temsilen Yunus Emre geliyor:

Yunus Emre: (Uygun kıyafetle içeri girer, bir ney müziği verilir)

Söyler dilüm, ağlar gözüm

Gariplere göynür özüm

Meğer ki gökte yıldızum

Şöyle garip bencileyin.

Nitekim bu gönlüm evi

Işk elinden taşa gelür

Nice yüksek yörür isem

Işk başumdan aşa gelür (Aksan, 2003: 48).

(Müziğin ritmi biraz artar.)

Taştın yine deli gönül

Sular gibi çağlar mısın?

Aktın yine kanlı yaşım

Yollarımı bağlar mısın?

Nidem elim ermez yâre

Bulunmaz derdime çare

Oldum ilimden avare

Beni bunda eyler misin? (Aksan, 2003: 49).

(Yunus Emre selam verip dışarı çıkar.)

Anlatıcı: Eski Anadolu Türkçesinden sonra Batı Türkçesinin ikinci dönemi olan Osmanlıca gelir. Bu dönemde Türkçeye çok sayıda Arapça-Farsça kelime girmiştir. Osmanlıca denince akla Divan şiiri gelir. Aruz ölçüsüne dayanan Divan şiirinde sanatlı bir söyleyiş esastır. İşte sizlere Divan şiirinden örnekler sunuyoruz:

Divan Şiiri: (Bir ney veya kanun müziği çalar)

Ferman-ı aşka can ile var inkiyadımız

Hükm-i kazaya zerre kadar yok inadımız

Baş eğmezüz edaniye dünya-yı dûn içün

Allahadur tevekkülümüz, inkiyadımız (İpekten, 1997: 128).

(Farklı bir fon müziği çalar.)

Ya Rab, bela-yı aşk ile kıl aşina meni
Bir dem bela-yı aşkdan etme cüda meni (İpekten, 1996: 46).

Mende Mecnundan füzun âşıklık istidadı var
Âşık-ı sadık menem, Mecnunun ancak adı var (İpekten, 1996: 178).

(Divan Şiiri selam verip çıkar.)

Anlatıcı: …ve geldik Batı Türkçesinin günümüzde yaşayan kollarına. Şimdi her bir şiveden çeşitli örnekler sunacağız. İşte karşınızda Türkmen Türkçesi!

Türkmen: (içeri girip selam verir, bir fon müziği çalar)

Goç yigidin adı çıkmaz
Dövleti-malı bolmasa
Endişeli iş bitirmez
Meydanda deli bolmasa

Magtımgulı bolmasa başlı
Uyalmaz, aşlı gılıçlı
Duzı şor, düşmanı güyçli
Dostı vepalı bolmasa (Buran, 2001: 280).

(Türkmen Türkçesi selam verip bir kenara çekilir.)

Anlatıcı: Azeri Türkçesi sizlerle!

(Azeri Türkçesi girer. Lirik bir Azeri müziği çalınır.)

Azeri:

Heyder Baba ıldırımlar şahanda
Seller sular şakkıldayup ahanda
Kızlar ona saf bağlayup bahanda
Selam olsun şevketüze, elüze
Menim de bir adım gelsin dilüze

Heyder Baba gün daluvı dağlasın
Üzün gülsün bulahrarun ağlasın
Uşahlarun bir deste gül bağlasın
Yel gelende ver getirsin bu yana
Belki menim yatmış bahtım uyana (Ercilasun, 2005: 129).

(Azeri Türkçesi selam verip bir kenara çekilir.)

Anlatıcı: Gagavuz Türkçesi sizlerle!

(Gagavuz Türkçesi içeri girer.)

Gagavuz:

Tencere tukurlanmış da kapaanı bulmuş,
Ne taş attın da kolun mu aardı,
Söleyim kızcaazım da anna gelinciim,
Armut, aacından yıraa düşmezmiş,
Lelek yazı takırtıynan geçirirmiş,
Yaamurdan kaçarkan toluya uuradık (Özkan, 1996: 302).

(Gagavuz Türkçesi selam verip bir kenara çekilir.)

Anlatıcı: Şimdi geldik Türkiye Türkçesine, o güzelim şiveye… İstanbul gibi bir kültür merkezinde yüzyıllardan beri sayısız şair ve yazar tarafından işlenen ve güzelleştirilen Türkiye Türkçesi, bizim milli servetimizdir. Koca bir ağaca benzeyen Türkçenin en tatlı meyvesidir. Şimdi sizlere bu meyveden örnekler sunacağız:

(Türkiye Türkçesi girer, lirik bir fon müziği verilir.)

Türkiye:

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda?
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma ellerinizle?
Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu,
Bu derde düşmeden önce.
Bir yer var, biliyorum,
Her şeyi söylemek mümkün,
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum,
Anlatamıyorum… (Orhan Veli)

(Sahne tamamen boşalır.)

Anlatıcı: Evet, Türk dilinin tarih içerisindeki seyri işte böyle… Türkçemiz ulu bir çınardır. Bu çınarın kalın bir kökü ve uzayıp giden dalları vardır. Bu dallar çok geniş bir alana yayılmıştır. Çok sayıda insan, yüz yıllar boyu Türkçenin gölgesinden ve meyvelerinden faydalanmıştır.

(Bütün oyuncular, burada sahneye girerek bir ağaç şeması oluşturacaklardır. Sahnenin en gerisinde Eski Türkçe üyeleri (Göktürk, Uygur, Karahanlı) dizilir. Eski Türkçe, ağacın kökünü temsil eder. Sonra Kuzey-Doğu ve Batı Türkçelerinin kolları girer ve iki ayrı dal oluştururlar. En önde dizilen üyeler, yani günümüz Türk şiveleri ise ellerindeki Türk dünyası bayraklarını açar ve izleyicileri selamlarlar.)

Sonuç:

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde okutulan "*Türk Dili Tarihi*" ders konularının öğrenciler için ne kadar kuru ve sıkıcı geçtiğini hepimiz biliriz. Öğrenciler derse ilgi göstermedi-

ğinde öğretim elemanları da bu durumdan olumsuz etkilenmektedirler. Öyleyse, hem öğrencilere konuları kavratmak hem de onların dersleri büyük bir ilgiyle takip etmelerini sağlamak amacıyla drama yönteminin "*imkânlar elverdiğince*" uygulanması gereklidir. Bu iş, hem öğrenciler hem hocalar hem de bölümümüzün istikbali adına büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

AKALIN, Şükrü Halûk, (2008), Bin Yıl Önce Bin Yıl Sonra Kâşgarlı Mahmud ve Divanü Lugati't-Türk, TDK Yayınları, Ankara.

AKSAN, Doğan, (2003), Türkiye Türkçesinin Dünü - Bugünü - Yarını, Bilgi Yayınevi, Ankara.

ALKAYIŞ, M. Fatih, (2009), Orhun Yazıtlarının Bulunuş Öyküsü (Tiyatro), Türk Dili, C. XCVII, S.689, ss.444-447.

ALKAYIŞ, M. Fatih, (2002), Ziya Semediy'in Örük Gülligen Çağda Hikâyesinde Aktarma Meseleleri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ALKAYIŞ, M. Fatih, (2011), Dramaya Aktarılmış Ders Konuları: Türk Dili Tarihi, Asitan Yayınları, Sivas.

ARGUNŞAH, Mustafa; YÜKSEKKAYA, Gülden Sağol; TABAKLAR, Özcan, (2010), Tarihi Türk Lehçeleri, Kesit Yayınları, İstanbul.

BURAN, Ahmet; ALKAYA, Ercan, (2001), Çağdaş Türk Lehçeleri, Akçağ Yayınları, 2.baskı, Ankara.

BENGÜTAŞ EDEBİYATI, (1985), Büyük Türk Klasikleri, Ötüken Neşriyat, 1.cilt, ss.56-66, İstanbul.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, (2005), Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri, Akçağ Yayınları, 6.baskı, Ankara.

ERGİN, Muharrem, (1992), Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, 19.baskı, İstanbul.

ERGİN, Muharrem, (1998), Orhun Abideleri, Boğaziçi Yayınları, 22.baskı, İstanbul.

HAMİLTON, James Russell (Türkçe Çeviri: Vedat KÖKEN), (1998), İyi ve Kötü Prens Öyküsü, TDK Yayınları, Ankara.

İPEKTEN, Haluk, (1996), Fuzulî (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Akçağ Yayınları, Ankara.

İPEKTEN, Haluk, (1997), Bakî (Hayatı-Sanatı-Eserleri), Akçağ Yayınları, 2.baskı, Ankara.

ÖKSÜZ, Yusuf Ziya, (1995), Türkçenin Sadeleşme Tarihi, Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi, TDK Yayınları, Ankara.

ÖZKAN, Nevzat, (1996), Gagavuz Türkçesi Grameri, TDK Yayınları, Ankara.

YALÇIN, Alemdar, (2002), Tiyatro ve Canlandırma; Akçağ Yayınları, Ankara.